

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01409

A RETSEPT GEGEN SHVIGERS

Manuel Juan Diana

*Permanent preservation of this book was made possible
by David & Eliza Rosen
in memory of
Morris B. Levine, scholar & lover of Jewish books*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

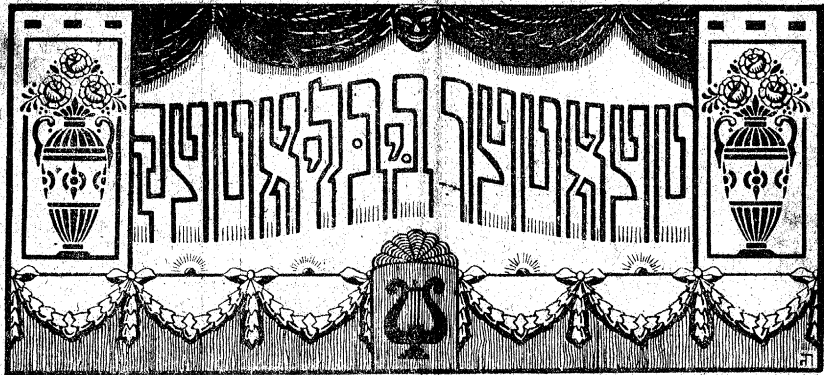
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מאנוער זשאן דיאנא

רעצעפט

געגען שוויגערס

פארס אין איין אקט.

יודיש דורך

זלמן זילבערצווייג

1920

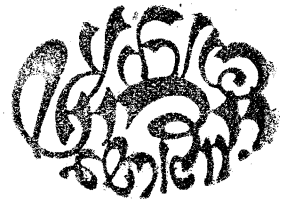

מאנועל זשאן דיאנא.

א רעצעפט
געגען שוויגערס

פֿארס אין 1 אקט.

בעארבעיט דורך זלמן זילבערצווינג.

פערזאנען:

- פֿרױ שטיינבערג — 53 יאָהר
פֿרױ האַרטשטיין — איהר טאָכטער, 35 יאָהר
אַננאַ — איהר טאָכטער
אַרנאָלד וויינבערג — איהר מאַן, 28 יאָהר
יוליוס ליכטענפֿעלד — יין זפֿריינד, 40 יאָהר
דאָקטאָר סאַלאַמאָן פֿעלדמאַן — 52 יאָהר
אַ דינער.

דאָס אויפֿפֿיהרונגס־רעכט ווערט געשיצט:
אין רוסלאַנד: דורפֿ'ן דראַמאַטישען און מוזיק־
קאָליטען שריפטשטעלער־פֿערבאַנד אין
פּעטערבורג.
אין פּוילען: דורפֿ'ן יודישען ליטעראַטען און
זשורנאַליסטיק־פֿערבאַנד אין לאָדזש.

א עלעגאנט מעמלירט צימער.

אין טיר אין הינטערגרונד און 2 זייטענטירען. דינסקס, נע-
בען אויווען, פאָטאָגראַפֿיעס ביי דער וואַנד. איבער'ן אויווען
א שפיגל.

ערשטער אויפטריט.

אַרנאָלד, אַננאָ, פֿרוי האַרט שטיין,
פֿרוי שטיינבערג, ד"ר פֿעלדמאַן.

אַרנאָלד זיצט ביים טיש רעכטס, האָלט אַ ווירטשאַפּטס בוך און אַ
פֿעדער אין דער האַנד. גענענאיבער איהם אַננאָ, געבען איהר אויף אַ זאָ-
פע פֿרוי האַרטשטיין און פֿרוי שטיינבערג די דאַמען שטיקען אָדער פֿענען,
דינסקס, נישט ווייט פֿון אויווען זיצט דאָקטאָר פֿעלדמאַן אין אַ פּאַסעל און
פֿענע אַ צייטונג.

דאָקטאָר (איבעררייסענדיג דאָס פֿענען): גאָט, שוין ווידער אַ
באַהן-קאָסטראָפֿע!

פֿרוי שטיינבערג: שוין ווידער! שרעקליך!
אַרנאָלד: אַזוי שרעקליך, אַז מ'וואָלט שוין גערן געוואָלט
אַז ס'זאָלען זיך צוריק אומקעהרען די אַלמע גוטע צייטען, ווען מ'-
איז געפֿאָהרען אין אַ פּאַסט-וואָגען— נישט אמת, באַבע? (פֿרוי
שטיינבערג מאַכט אַ שלעכט-געשטוימע בעוועגונג. אַננאָ האַרפט אַרנאָלד'ן
צו אַבליק, ווי זי וואָלט איהם געבעטען ווייטער נישט צו ריידען)

פֿרוי האַרט שטיין: און אויסערדעם איז באַרנישט פֿאַר-
האַן נייעס אין דער צייטונג, ה' דאָקטאָר?
דאָקטאָר: נייעס? ... כּווייטאָ אויסער אַ טויץ מיניסטאָרען-

קרויזען און אייניגע הונדערט רויב אָנפאַלען, געדענק איך בכלל
נישט, אָז ל'זאָל האָבען געזעהען שוין זייט 3 חדשים עפעס נייעס
אין דער צייטונג.

אַרנאָלד: און טאַמער איז שוין יאָ דאָ אַמאָל עפעס אַ
פענסאַציאָנעלע מעשה, ווערט זי באַלד צומאָרגענס אָבערליקענט.
דאָקטאָר: דאָס הייסט, פֿון דער קאָנקורענץ צייטונג...
אַרנאָלד: פֿערשעהט זיך.

פֿרוי האַרט שטיין: זענען די רעכנונגען אין אָרדנונג,
אַרנאָלד?

אַרנאָלד: איך רעכען דאָך ערשט נאָך...
פֿרוי שטיינבערג: אייל זיך נאָר נישט און האָב נישט
קין טעות...

אַרנאָלד: זאָל גאָט אַבהיטען, באַנען (פֿרוי שטיינבערג האַרט
אויף איהם אַ פּיווען בליק, אַנאָ גיט איהם אַ צייכען, אָז ער זאָל אויפֿ-
הערען, נאָך אַ פּיווען שטייב צו אַנאָ) מיר וועלען היינט אַרויסגען
אַביסעל שפּאַצירען?

אַננא (צו דער מוטער): מאַמא, וועסט געהן מיט אונז היינט
שפּאַצירען?

פֿרוי האַרט שטיין (צו איהר מוטער): וועסט געהן היינט
אַביסעל מיט אונז, מאַמא?

פֿרוי שטיינבערג (צו איהר טאָכטער): ס'איז היינט אַזוי
קיהל אין דרויסען.

פֿרוי האַרט שטיין (צו איהר טאָכטער): ס'וועט נאָך זיכער
דעגנען.

אַננא (צו אַרנאָלד): ס'איז היינט אַזאָ שלעכט וועטער, אַרנאָלד.
אַרנאָלד: אַ שלעכט וועטער! אויפֿן גאַנצען הימעל זעהט
מען דאָך אַבער נישט קיין וואַלקענדיג.

אַננא (אפּאָרט): אַרנאָלד!
פֿרוי האַרט שטיין: ס'וועט נאָך רעגנען; פֿערלאָן דיך

זויף מיר, אָז איך זאָג, ווייס איך וואָס כ'רייד. זענען די רעכנונגען
אין אָרדנונג?

אַרנאָלד (קוקט אַרױן אין די שפּאַצירען): יאָ, ס'שטומט אויף

א האָר, באַבע. (פֿרוי האַרטשטיין קוקט איהם ביין אָן) דאָס אָר, וואָס
שפּילט מען היינט אין טעאַטער?

דאָס אָר (קוקט אַרײַן אין זײַטונג): עװאַ.
אַרנאָלד (צו אַנאַ): ווי מײַנסטו, אַנאַ, זאָלען מיר געהן
צו עװאַ?

אַנאַ (האַלב אַפּאַרט): עװאַ? דאָס איז אַ פּרעכטיגע זאַך
(צו איהר מוטער) וואָס זאָגסט דו דערצו, מאַמאַ?
פֿרוי שטיינבערג (צו איהר טאָכטער): עװאַ! אַך, דאָס
איז אַ לאַנגווייליגע זאַך.

פֿרוי האַרטשטיין (צו איהר טאָכטער): אַ צו אַלטע זאַך.
אַנאַ (צו אַרנאָלד): כּ״האַב נישט ליעב די זאַך.
אַרנאָלד (אַפּאַרט): נאָך אַ משפט פֿון אַלע דריי ווייבער
האַב איך עס פֿריהער געקאָנט ערוואַרטען.

פֿרוי שטיינבערג: ווילסטו נישט בעסער אַריינגעהן
שפּילען מיט מיר אַ פֿאַרטיע שאַך?
אַרנאָלד: איך דאַנק, איך דאַרף צוועקגעהן.

אַנאַ: דו געהסט אַוועק?
אַרנאָלד: דו ווייסט דאָך, צו סאַמעטן ווענען פֿערד,
וואָס כּ״ויל קויפֿען.

אַנאַ: אַ, דאָס געפֿעלט מיר! (צו דער מוטער) מאַמאַ, ער
וויל מיר קויפֿען אַ פֿערד צו רייטען.

פֿרוי שטיינבערג: אַ רייט-פֿערד? דאָס פֿעהלט נאָך
אויף אַזאַ פֿערד איז מען דאָך איינגעשטעלט מיטן לעבען.

אַרנאָלד (אַפּאַרט): ס׳איז מיר גוט... זי הויבט אָן און
באַלד וועלען מיר האָבען אַ גאַנצען קאָנצערט אויפֿן זעלבען מאָטיוו.
פֿרוי האַרטשטיין (צו איהר טאָכטער): פֿערד זענען אַ
זעהר געפֿעהרליך שפּילצייג.

פֿרוי שטיינבערג (צו איהר טאָכטער): מיט פֿערד טאָר
מען זיך נישט שפּילען.

דאָס אָר (צוויי זייטונג): יאָ, פֿערד זענען טאַקע אַ שלעכטע
זאַך.

פֿרוי האַרטשטיין: איך קאָן אַיבערהויפט נישט הערען
רעצעסט

רייזען וועגען פֿערד. (צו איהר טאָלמער) די געהסט
 פֿרוי שטייבערג: יאָ, איך געה. (צו איהר טאָלמער) די
 געהסט אויך? (אנגא שאַקעט אויף ניין) און איהר, ה' דאָקטאָר,
 געהט אויך נישט.
 דאָקטאָר: איך געה יאָ. (די פֿרויען האַראַשאַינן און
 שטיינבערג און דאָקטאָר — אָב).

צווייטער אויפֿטריט.

אַרנאָלד. אַננאָ.

אַרנאָלד: וואָס פֿאַר'ע שרעקליכע לאַגע
 אַננאָ: וואָס פֿעהלט דיר דען, טייערער?
 אַרנאָלד: לאָז מיך אָב!
 אַננאָ: ביזט ביזו אויף מיר?
 אַרנאָלד: אויף דיר? זאָל גאָט אָבּהיטען! ניין, דו ביזט
 פונקט אזוי אומגליקליך ווי איך.
 אַננאָ: דו — אומגליקליך?
 אַרנאָלד: דו רעכענסט, אָו ס'איז אזוי בעקוועם פֿאַר אַ
 מאַן שטענדיג צו ליגען אונטער'ן פֿאַנטאַפֿעל און קיינמאָל נישט צו
 קאָנען אויסהויבען דעם אייגענעם קאָפּ?
 אַננאָ: דו ביזט שלעכט געשטימט.
 אַרנאָלד: מ'קען דען אַנדערש זיין? איך בין מעהר קיין
 מענש, איך בין אַ מאַשין, וואָס ווערט געדרעהט פֿון דיין מאַמע
 און באַבע. איך געה שלאָפֿען, שטעה אויף, געה אַוועק, קום צוריק,
 עס, טרינק, רעד, שלאָף, אָטעם, זיפֿן, לאַך, שווייג, שמועס, קרעכץ,
 זינג און טאַנץ שטענדיג לויט אַ פּראָגראַם וואָס איינע פֿון זיי ביי-
 דע אַרבייט מיר אויס. יעדען אין דערפֿריה אַרבייטען זיי מיר אויס
 דעם פּלאַן, וואָס איך האָב צו טהון אַ גאַנצען טאָג... זיי וועלען
 פיר נאָך פֿאַלד בעפֿעהלען וואָס כ'האָב צו טהון ביי נאַכט אויך.
 אַננאָ (בערוויגענד): אַרנאָלד — דאָז איז שוין איבערגעטריבען
 אַרנאָלד: ניין, ניין, ס'האַלט שוין גאַרנישט ווייט דער-
 פֿון. און דערצו איז נאָך מיין אומגליק גרעסער ווי אַלעמענס. אַנ-
 דערע יונגע פֿאַרלעך האָבען נאָר איין שוויגער, און איך אומגליק-

ליבער האָב צוויי.

אַננאָ: אָבער וואָס זאָל מען דערצו טוהן?
 אַרנאָלד: אָ, ווען איך וואָלט געוואוכט... אזוי קאָן עס
 אָבער נישט בלייבען; מיר האָבען נישט חתונה געהאַט צו פֿערברענג-
 גען אזאָ לעבען. ווען איך וואָלט פֿריהער געוואוכט, אָן איך וועל
 זיין אייביג פֿער'משפט אויף צוויי גיהנום'ס, וואָלט איך...
 אַננאָ: דו האָסט חרטה אויף אונזער חתונה פֿון איך וויל
 מעהר, גאַרנישט הערען פֿון דיר. איך געה שוין אַוועק!
 אַרנאָלד: צו די שוויגערס... קוש זיי דאָרט אָנשטאַט מיר!
 אַננאָ (קומט צוריק, שמעקט אויס דעם שטערן) גוט... איך האָב
 אָבער נישט צו באַרגען... (ארנאָלד קושט זי) איצט וועל איך האָ-
 בען אַבצוגעבען. דו קומסט דאָן באַלד? (אמ)
 אַרנאָלד: יאָ.

דריטער אַקט

אַרנאָלד, דערנאָך דער דינער און לי-
שענפֿעלד.

אַרנאָלד: אַ שאָדן אַ גוטע פֿרוי, נאָר זי האָט צופֿיל מורא
 פֿאַר איהר מוטער און באַבע. ווייטער קאָן אָבער אזוי נישט געהן.
 פֿאַרו צו טראַכטען עפעס אַ מיטעל.

דינער (ברענגט אַרײַן אַ חײַט קאַרטע, באַלד אָב).

אַרנאָלד (נעמט די קאַרטע): יוליוס ליכטענפֿעלד! מיין בעס-

טער פֿריינד! ער דאָ?

יוליוס (אַרײַנקומענדיג): יאָ, דאָ איז ער.

אַרנאָלד: אַך, ליבער פֿריינד, וואָס פֿאַר'ע גליקליכער צו-

פֿאַר האָט דיר דאָ אַהערגעבראַכט. מיר האָבען זיך דאָך שוין אזוי

פֿאַנג נישט געזעהען. וואָס מאַכסטו און וואָס מאַכט דיין פֿרוי?

יוליוס: איך האָב נישט מעהר קיין פֿרוי...

אַרנאָלד: וואָס?

יוליוס: וואָס דו הערסט. שוין 3 יאָהר ווי פֿיין אַליין.

אַרנאָלד: אַרימער פֿריינד — און דו ביזט דאָך געפֿונן

גליקליך?

יוליוס: יא, מיין פרוי א ז געווען זעהר א גוטע און כוואלט
געווען גליקליך, ווען דער טייוועל וואלט זיך נישט אריינגעמישט
אין מיטען.

ארנאָלד: דער טייוועל? אהא, כ'פערשטעה; דו מיינסט
דיין שוויגער.

יוליוס: געטראָפּען... זי האָט ביי אונז געוואוינט און וואָס
איך האָב זיך פֿון איהר אָנגעליטען, קאָנסטו דיר גאָננישט
פֿאַרשטעלען. ווי קאָנסטו פֿיהלען די צרות וואָס מ'פֿירט זיך אָן
פֿון אַ שוויגער, אַז דאָ האָסטו גאָך נישט דיין אייגענע היים.
ארנאָלד: איך האָב.

יוליוס: דו האָסט חתונה געהאַט?

ארנאָלד: יא, מיט אַ חודש צוריק.

יוליוס: מ'פֿטוב. און אַ שוויגער האָסטו?

ארנאָלד: ניין.

יוליוס: גליקליכער מענטש, לאָז מיך דיר גראַטולירען.

ארנאָלד: כאָפּ נישט.

יוליוס: פֿאַרוואָס?

ארנאָלד: ווייל... כ'האַב 2 שוויגערס.

יוליוס: צוויי! ווי אַזוי איז דאָס מעגליך?

ארנאָלד: מיין פֿרוי'ס מוטער און אַ באַבע...

יוליוס: און דו וואוינסט צוזאַמען מיט זיי? (ארנאָלד טאַכט

אַ צייכען אויף יא) אַך, ליבער פֿריינד, ווי איך בערויער דיין ווי
זאָגט מען עפעס, מ'זאָל נישט געהן צום רופֿא נאָר צום חולה, נאָר
איך קאָן דיר מיטפֿיהלען דעם טעם פֿון דער חולאת, וואָס מ'רופֿט
אָן: שוויגער... אַזאָ דין פּוך וואָלט איך געקאָנט וועגען דעם אָג-
שרייבען. שוויגערס זענען פֿאַרהאַן 3 קאַטעגאָריעס: אַ שוויגער אויף
אַ מרחק פֿון 100 מייל, איז אַ פֿיינט פֿיבער, אַ שוויגער אין דער
זעלבער שטאָדט, איז אַ שאַרק פֿיבער, און אַ שוויגער אונטער'ן
זעלבען דאָך, איז די כאַפֿעראַ אליין!

ארנאָלד: און איך, ברודער, שטעק אין דערדריטער קא-
טעגאָריע און אויב ס'איז פֿאַרהאַן אַ פֿירטע, בין איך אין דער
פֿירטער.

יוליוט (שמעקט מיט דער נאָן): ס'שמעקט דו ט'קע מיט
שוויגערס.

אַרנאָלד: נישט אמת, ס'שמעקט מיט פולווער?
יוליוט: יאָ, צווי ווי אַ בליץ וואָלט אַריינגעשלאָגען.
אַרנאָלד: אַזע עשר מכות זעגען דאָך גאַרנישט געגען
מיינע צרות...

יוליוט: און דו טהוטסט גאַרנישט געגען דעם?
אַרנאָלד: איך האָב געפרובט... וואָס קאָן מען אָבער אויפֿ-
טהון געגען אַ שוויגער? שטעל דיר פֿאַר, אַז זי האָט זיך אַהער-
געבראַכט אַ דאָקטאָר, וואָס האָט פֿאַר איהר ערפֿונדען אַ מיטעל
לֵאָנג צו לֵעֶבֶען.

יוליוט: דעם דאָקטאָר עקספעדיר איך באַלד.
אַרנאָלד: דו?

יוליוט: יאָ, דאָס איז ביי מיר פֿון די לייכטע זאַכען. זאָג
נאָר, ער יאָגט זיך עפעס נאָך כבוד?
אַרנאָלד: אַ שעהע פֿראַגע. ער חלום'ט נאָר שטענדיג
וועגען אַ קאַריערע.

יוליוט: אויסגעצייכענט!

אַרנאָלד: וואָס, דו קאָנסט איהם פֿערשאַפֿען די קאַריערע?
יוליוט: ניין, אָבער צוואַגען קאָן איך איהם דאָך.
אַרנאָלד: אַלואַ, דעם דאָקטאָר ביזטו מיר בעשטימט משלח?
יוליוט: יאָ, אַך, אַרנאָלד, אַרנאָלד! ווער נאָך ווי איך
פֿיהל דר מיט וואָס דו ליידסט פֿון דער שוויגער...

אַרנאָלד: פֿון די שוויגערס...

יוליוט: איך וועל מעהר קיינמאָל נישט דערלאָזען, אַז
מ'זאָל מיר אַריינברענגען אַ שוויגער אין שטוב. דאָס וועט זיך
דער ערשטער בעדינג ביי מיין נייעם שדוך.

אַרנאָלד: וואָס, דו געהסט ווידער חתונה דאַבען?
יוליוט: ליידער!

אַרנאָלד: פֿאַרוואָס ליידער?

יוליוט: ווייל איך בין פערליבט.

אַרנאָלד: דאָס איז נישט קיין אומגליק.

יוליוס: יא, ביי נאָרמאַלע אומשטענדען איז עס נישט קיין
גרויס אומגליק; איך בין אָבער פֿערליבט, נישט וויסענדיג אין
וועמען.

אַרנאָלד: דאָס קלינגט ראָמאַנטיש.

יוליוס: אַזוי איז עס טאַקע.

אַרנאָלד: דערזעהל, ס'איז זעהר אינטערעסאַנט.

יוליוס: דאָס איז געווען מיט אַ יאָהר צוריק...

אַרנאָלד: וואָרט... דערצו נוז מען זיך בעקוועם ועצען

(ווי ועצען זיך) אַזוי, איצט הייב אָן.

יוליוס: אַנערך מיט אַ יאָהר צוריק האָב איך געמאַכט אַ
רייזע איבער דער שווייץ. אויף אַ סטאַציע, אויף וועלכע דער צוג
איז געשטאַנען אַ פֿערטעל שעה, בין איך אַרויס געגאַנגען און זיך
געזעצט ביי אַ טיש ביים בופֿעט דער צופּאל האָט געוואָלט, אַז גראָד
געגענאיבער זאָל זיך אַוועקוועצען אַ רייצענדע דאַמע, אַז איך זאָג
רייצענד גיב איך דיר נאָך נישט איבער דעם בעגריף ווי שעהן זי
איז געווען, איהר שטערן, נאָז, אויגען. ס'איז מיר געוואָרען הייס
אין אַלע אַבריים. איך האָב נישט אַראָפּגעלאָזט אַ אויג פֿון איהר,
איך האָב אָבער נישט געוואוסט בעשטימט צי זי האָט עס בע-
מערקט.

אַרנאָלד: דאָס בעמערקט אַ פֿרוי שטענדיג.

יוליוס: יא, מיר האָט זיך אויסגעוויזען, אַז זי האָט עס
בעמערקט, וואָרום איהר שעהן פנים האָט זיך אָנגעהויבען צו רויט-
לען. הער אָבער ווייטער: מ'האָט אַריינגעבראַכט קאָטלעטען און
ווען מיין שעהנע אונבעקאַנטע דאַמע האָט זיך אויסגעקליבען אַ
קאָטלעט, האָט אַ אונבעקאַנטער הערר אַריינגעשטעקט זיין גאָפעל
און זי געוואָלט נעמען פאַר זיך. איך האָב זיך שנעל אַריינגעמישט
אַרויסגעכאַפט דעם הערר'ס גאָפעל און איהם גאַלאַנט צוזאַמען מיט'ן
קאָטלעט דערלאַנגט דער אונבעקאַנטער דאַמע.

אַרנאָלד: און ווי אַזוי ביזטו בעלויבט געוואָרען פֿאַר דיין

העלדענ-טאַט?

יוליוס: אַ פֿעסטען פּאַטש, מיט וועלכען דער אונבעקאַנטער
הערר האָט מיך מכבד געווען ווען איך בין צוריק אַריין אין צוג.

ס'איז ענטשטאנען א טומעל. איך בין ארויס פֿון א צוג, געלאָפען
מאַען אַ אַנקלאַגע, דערווייל איז דער צוג אַוועק און צוזאַמען
מיט איהם...

אַרנאָלד: דיין שעהנע אונבעקאַנטע דאַמע.
יוליוס: יאָ, ליידער! און זייט דעמאָלט בין איך שוין
דורכגעפֿאָהרען גאַנץ שווייץ און נאָך אַנדערע לענדער, נאָר אומזיסט
אַרנאָלד: אַרימער פֿריינד!

יוליוס: נאָר איינמאָל האָב איך זי ווידער געזעהען... איי
איינציג מאָל... אין וואַרשא.

אַרנאָלד: מיין פֿרוי'ס געבורטס-שטאָדט.
יוליוס: זי איז געווען אויף אַ צוג, וואָס האָט ביים אָב.

פֿאָהרען פֿון וואָקזאַל זיך גראָד בעגעגענט מיט מיין צוג. אייניגע
מאָל גערופֿען צו איהר. דער צוג איז אָבער שנעל אַוועק געפֿלויגען
אַרנאָלד: נו, נו, דו וועסט זי נאָך טרעפֿען. דערווייל טהו.

זיך אָבער אויס און איך וועל דיך בעקענען מיט מיין פֿרוי, וועל-
כע כִּהאָב שוין אַזוי פֿיעל דערצעהלט וועגען דיר.

יוליוס: אַ דאַנק דיר. דאָס איז מיר אָבער אונמעגליך.
אין אַזאַ קאָסטיום.

אַרנאָלד: נאַרישקייטען. ביי מיר דאַפֿסטו זיך נישט צער-
מאַנירען. גיין, איך לאָז דיך נישט אַוועק, איך רוף שוין אַריין
מיין פֿרוי (אַב).

פֿיערטער אויפֿטריט.

יוליוס (אַליין).

יוליוס: יאָ, איך מוו, איך וועל זי ווידער געפֿונען! ס'איז
מיר זעהר אונאַנגענעם זיך בעקענען מיט אַרנאָלד'ס פֿרוי אין אַזאַ
קאָסטיום... איך זעה זיכער שרעקליך אויס (געהט צו צום שפּיגל
איבער'ן אויגען) נאָט מיינער, וואָס זעה איך! די דאָזיגע פֿאַטאַגראַ-
פֿיע! (ער נעמט אַראָב אַ פֿאַטאַגראַפֿיע פֿון וואַנד) דאָס איז זי! זי איז
עס! ווי קומט דאָס דאָזיגע בילד דאָ אַהער? אַרנאָלד קאָן זי אַלזאָ? דאָס
איז זי — יאָ, יאָ, דאָס איז זי! (פֿאַלט פֿאַר'ן בילד אויף דער קנה, אַזוי,
אַז עס קומט אויס מיט'ן רוקען צו דער אַריינגעקומענער פֿרוי האַרט.)

יוליוס: איך בעט איך טו זענר מאָל ענטשולדיגונג: איך
 בין אראגלויס א פריינד; ער האָט געוואָלט (שרייט פלוצלונג אויס)
 גנעדיגע פֿרוי
 פֿרוי הארט שטיין: גאָט מיינער, וואָס איז אייך
 איהר האָט מיך דערשראָקען
 יוליוס: אַ שרעקליכער געדאַנק איז מיר געקומען אין
 קאָפּ, איהר זענט אפשר זיין פֿרוי?
 פֿרוי הארט שטיין: זיין פֿרוי איך? ניין, איך בין אַ
 אלמנה.
 יוליוס: אַ אלמנה אָ איהר האָט מיר צוריק אַריינגעזעצט
 אַ נשמה אַ אלמנה — מיין פֿריינד וועט שוין מיט אייך ריידען.
 פֿרוי הארט שטיין: צו וואָס?
 יוליוס: כּדי איך צו זאָגען, אַז איך ליב איך ליידענ-
 שאַפטליך.
 פֿרוי הארט שטיין: ווי אַזוי רעדט איהר עפעסאָ מיין
 הערר, איך קען אייך נישט און וועל מער נישט הערען אַזוי
 ריידען. (אָב רעכטס).

זעקס ער אויפטר ט.

יוליוס, אַרנאָלד פֿון ליינקס:
 יוליוס (לויפּט איהר נאָך ביז צו דער טיר): אָבער מיין טיי-
 עהע, איך ליב עהרליך, אמת דיגו
 אַרנאָלד: וואָס, דו ליבסט מיין שוויגער
 יוליוס: דיין שוויגער!... ווי אַלט איז זי דען?
 אַרנאָלד: 35 יאָהר — גיב ר ווי קומסטו, אַז דו זאָלסט
 זיך איהר ערקלערען אין ליבע?
 יוליוס: דיר איז גאָרנישט איינגעפֿאלען? די רייצענדע
 אונבעקאַנטע, וועלכע איך זוך שוין זייט אַ יאָהר...
 אַרנאָלד: נו?
 יוליוס: איז דאָך דיין — שוויגער אַיצט פֿערשטעהסטו
 שוין? יאָ, דאָס שיקאַל מאַכט אונז אָפט זעלענע איבעראַשונגען.
 זענר וואָס זאָס גערעכענט, אַז איך וועל אַמאָל ווערען דיין
 רייצענע

שווער ?

אַרנאַלד : דו ?

יוליוס : איך !... איך האָב מיט איהר חתונה.

אַרנאַלד : אין דיין שבועה ?

יוליוס : וועלכע שבועה ?

אַרנאַלד : דו פֿערגעסט, אז דו האָסט אַ שוויגער. טאָקע

מיין שוויגער-מוטער. די דריי ווייבער האָבען געשלאָסען אַ הויז-

גען בונד און געשוואוירען זיך קיינמאל נישט צו שוידען.

יוליוס : אויב אזוי... זאָג מיר נאָר, וווּ אַלט איז די אַלטע?

אַרנאַלד : 53 יאָהר.

יוליוס : אָדער זי איז דאָך נאָך פריש (ארגאניזד שאקעלש

אויף יא.) און זי וואָלט דאָך געוואָלט האָבען אַ נאָמען אויף זיך

איצט וואָלט מען נאָר געדאַרפט האָבען דעם דאָקטאָר...

זיבעטער אויפֿטריט.

די פֿאַרזיגע, דאָקטאָר פֿון לינקס.

דאָקטאָר: מיך מיינט איהר ?

יוליוס : יא, נאָר מיר וועלען שוין וועגען דער ריידען

אַ אַנדער מאָל. (צו ארגאניזד'ן) אין וואו איז דיין פרוי, וועלכע

דו האָסט מיר געוואָלט פֿאַרשטעלען ?

אַרנאַלד : זי קומט באַלד... איך געה טאָקע געבען אַ קוק

צו... (געהט קומט באַד צוריק) איך האָב גאָר פֿערגעסען... (שמעלט

פאר) אונזער ליבער הויז-פריינד, דאָקטאָר פֿעלדמאַן — ה' ליכטענ-

פֿעלד, מיינער אַ אַלטער יוגענד-פריינד. (די פארגעשמעלטע פערבייגען

זיך) ענטשוידדיגט מיר אויף אַ אויגענבליק, מיינע פריינד (אב לינקס).

אַכטער אויפֿטריט.

דאָקטאָר, יוליוס, שפּעטער דער דינער.

דאָקטאָר: ס'פֿרעהט מיך זעהר צו זיין מיט אייך פֿער-

זענליך בעקאנט. אייער פריינד האָט מיר זעהר פיעל מאָל וועגען

אייך דערצעהלט.

יוליוס : אין וועגען אייך האָב איך אויך פיעל געהערט.

איבערהויפט האָט איהר זיך ערוואָרבען אַ נאמען זינט איהר האָט
עֶרפֿונדען דאָס מיטעל צו פֿערלענגערן דאָס לעבען פֿון די אלטע
פֿרויען.

דאָקטאָר: 25 יאָהר האָב איך דערױף געאַרבייט.
יוליוס: אָבער ווער האָט איך ערלויבט צו ענדערן דאָס
געזעץ פֿון דער נאַטור?

דאָקטאָר: איך בין דאָקטאָר!
יוליוס: טאַקע צוליב דעם.
דאָקטאָר: איך פֿערשטעה איך נישט.

יוליוס: איהר ווייסט אַלזאָ נישט וואָס אַ שוויגער איז!
דאָקטאָר: ווי אזוי זאָל איך וויסען, אז איך בין נישט
פֿערהייראַט.

יוליוס (אמאָרט): אַ גאַלדענע אידעע! (חיוך) דאָס דאַרפֿט
איהר אין אייער אייגענער אינטערעס בעדויערן.
דאָקטאָר: פֿאַרוואָס?

יוליוס: ווען איהר וואָלט געווען פֿעהייראַט, וואָלט איך אייך
געקאָנט פֿערשאַפֿען אַ זעהר בעדייטענדע און עהרענפֿילע שטעלע,
וואָס איז פֿערבונדען מיט אַ גאַנץ בעזונדערע אויסצייכנונג.

דאָקטאָר: אַ אויסצייכנונג? אַ ווי איך בענק נאָך אַ אויס-
צייכנונג —

יוליוס: — וועלכע איהר האָט עהרליך פֿערדינט פֿאַר אייער
מיטעל צו פֿערלענגערן דאָס לעבען פֿון די שוויגערס.
דאָקטאָר: און דערצו מוז מען, זאָגט איהר, זיין פֿער-
הייראַט?

יוליוס: יאָ, אָהן דעם געהט עס נישט.
דאָקטאָר: און פֿון וועמען און פֿון וואָס איז אָבהענגיג
דו ענטשיידונג?

יוליוס: פֿון וועמען? — פֿון מיר, אָדער פֿון מיין פֿעטער,
נאָר דאָס איז נישט קיין אונטערשיד. פֿון וואָס? — פֿון אייער
הייראַט.

דאָקטאָר: אַ, איך ווייס נישט וואָס פֿאַר אַ קרבן איך
וואָלט נישט געבראַכט — אָבער מיט וועמען זאָל איך הייראַטען?
ר ע צ ע פ ט

יוליוס: איהר הצלט דאָס גליק אין דער האַנד און איהר
פֿרעגט נאָך...

דאָקטאָר: איך ווייס נישט וואָס איהר מיינט.
יוליוס: די באַבע...

דאָקטאָר: גרויסער גאָט
יוליוס: אַ דאָנק אייער מיטעל איז זי נאָך גיננג פֿיש
און מונטער.

דאָקטאָר: אמת, אָבער...

יוליוס: אָבער, וואָס?

דאָקטאָר: אָבער, צי וויל זי מיך?
יוליוס: אַ שעהנע פֿראַגע וואָס איז זי איז נישט חוה'ס

אַ טאָלטער?

דאָקטאָר: אָבער איהר עלטער?

יוליוס: אָבער אייער גליק פֿערגעסט נישט, אַז דאָס איז
דער איינציגער בעדינג. צלואָ, נעמט איהר איהם אָן?

דאָקטאָר (נאָך אַ קורצען ישׁובֿהרעה): יאָ, איך נעם אָן.

יוליוס (אַפֿאַרט): מ'מוז שמירען דאָס אייזען פֿלומן ס'איז
הייס. (ער קלינגט) ה' דאָקטאָר, מיין מיינונג איז, אַז איהר זאָלט
זיך איהר שוין ערקלערען.

דאָקטאָר: און ווען בעקום איך מיין טייע שטעל?

יוליוס: אין טאָג פֿון אייער חתונה. (צום אַיינקומענערם
דינער) דער הערר דאָקטאָר וויל זאָפֿאָרט ריידען מיט דער באַבע
(דינער דינקס אב). איך לאָז אייך אליין מיט אייער בעשערטע, ה'
דאָקטאָר און וועל דערוויל שרייבען וועגען אייך צו מיין פעטער.

ניינטער אויפֿטריט.

דאָקטאָר (אַיין).

דאָקטאָר: איך ווייס נישט צו איך בין בוט צוגעגרייט..
די זאָך איז מיר געקומען אַזוי פֿלוצלונג מערקווירדיג... חתונה האָ-
בען מיט דער באַבע... וואָס טהוט מע אָבער נישט צוליב אַ קאָ-
ריערע. (ענטשלאָסען) ניין, איך וועל זיך פֿאַר גאַרנישט אָבשרעקען.
(פֿרוי שטייבערג קומט אַריין) גאָט, גאָט איז זי.

צעהנט ר איפטרט

דאָקטאָר, פֿרוי שטיינבערג.
פֿרוי שטיינבערג: איהר ווילט מיט מיר רעדען, דאָקטאָר?
דאָקטאָר: גנעדיגע פֿרוי, (אפארט) גאָט, ווי אלט זי איז?
פֿרוי שטיינבערג: וואָס ווילט איהר, ליבער פֿריינד?
דאָקטאָר: איך האָב אייך איבערצוגעפֿען עפעס וויכטיגעס—
עפעס זעהר וויכטיגעס.

פֿרוי שטיינבערג: איהר מאַכט מיך נייגיריג.
(דאָקטאָר: לאָמיר זיך אַ ביסעל זעצען און ריידען ווי
גוטע פֿריינד (ווי זעצען זיך נישט ווייט פֿון אוינען).
פֿרוי שטיינבערג: איך הער.

דאָקטאָר: זייט וויסען, טייערע פֿריינדין, — (אפארט) גאָט,
זיי אלט זי איז? (הויך, אָננעמענדיג איהר האַנד) זייט וויסען, אַז... אַז...
ווייסט מיר אייער פּולס... גאַנץ נאָרמאַל, יאָ, גאַנץ נאָרמאַל!
פֿרוי שטיינבערג: פֿאַרוואָס טאַפּט איהר מיר עפעס
דעם פּולס? בין איך דען קראַנק?

דאָקטאָר: איך מוז אייך צוגרייטען צו עפעס...
פֿרוי שטיינבערג: איהר דערקענט מיך.
דאָקטאָר: איהר דאַרפֿט זיך נישט שרעקען; דאָס וועט
אייך אפשר פֿערשאַפֿען פֿערגעניגען.

פֿרוי שטיינבערג: אָבער וואָס, וואָס?
דאָקטאָר: איך מוז אייך דערצעהלען אַ געהיימיס... אַ
סוד פֿון וואָס ס'איז אָבהענגיג מיין לעבענס-גליק...
פֿרוי שטיינבערג: וואָס אַזוינס?

דאָקטאָר: שוין אַ יאָהר ווי איהר זעהט מיך פּמעט יעדען
טאָג ביי אייך, נישט נאָר אלס זאָרגזאַמער און געוויסענהאַפֿטער
דאָקטאָר, נאָר אויך אלס טרייער פֿריינד...
פֿרוי שטיינבערג: יאָ, איך ווייס איהר... איהר זענט
שטענדיג געווען אַ ליבער, טרייער פֿריינד.

דאָקטאָר: איהר ווייסט אָבער נישט, אַז איך האָב אייך
אָבגעזאַרט.

פֿרױשטיינבערג: איהר האָט מיך אָנגענאַרט?
דאָקטאָר: יאָ, איהר וויסט נישט, אַז אונטער דער דאָזי-
גער טרייהייט האָט געשטעקט עפעס אַ מיין, אַ געוויסע אָהליכט, אַ
שטאַרקע ליידענשאַפֿט.

פֿרױשטיינבערג: ליידענשאַפֿט?
דאָקטאָר: יאָ, אַ שטאַרקע אָבער אַכטונגספֿולע — אַ טיפֿט,
אמת'ע ליבע.
פֿרױשטיינבערג: אָבער וועמען ליבט איהר, אומ-
גליקליכער?

דאָקטאָר: איהר פֿרענט נאָך ווער האָט געקאָנט אין מיר
דערוועקען דאָס דאָזיגע אַכטונגספֿולע און גלייכצייטיג גליהענדע
געפֿיהל, אויב נישט איהר?

פֿרױשטיינבערג (שפּרינגט-אויף): גערעכטער גאָט!
איז עס מעגליך (קינגסליך) אָבער ה' דאָקטאָר?
דאָקטאָר (אויפֿשטעהענדיג, אַפּאַרט): זי בעקומט פֿייער (הויך)
די מורא פֿאַר אַ אַבזאָגנדען ענטפֿער האָט מיר ביז היינט געשלאָסען
די לפֿען, נאָר היינט...

פֿרױשטיינבערג: היינט...
דאָקטאָר (אַפּאַרט): ווי זי ברענט! (הויך) היינט איז געקו-
מען די שעה, וואָס איך קאָן מעהר נישט איינהאַלטען מינוע געפֿיה-
לען.

פֿרױשטיינבערג (אַפּאַרט, קוקענדיג אין שמינעל): איך
קאָן אַלדז אַן געפֿעלען... פֿאַרוואָס נישט.

דאָקטאָר: איך האָב איך אַלץ ענטדעקט און איצט וואָרט
איך אַ ענטפֿער פֿון אייער שעהן מויל (אַפּאַרט) מיט די פֿאַלשע צייהן.
פֿרױשטיינבערג: אייערע ווערטער זענען געקומען
אזוי פֿלוצלונג, אַז... איך ווייס נישט...

דאָקטאָר: פֿערגעסט אָהר, נישט, אַז איך ליב איך ער-
ליך און אמת'דיג...

פֿרױשטיינבערג: אָבער ווי קומט עס, דאָקטאָר, אַז
איהר, אַזאָ פֿינד פֿון תּוּגָה האָבען, זאָל...

דאָקטאָר: ס'עפענט זיך פֿאַר ניר אַ נייע צוקונפֿט... איך

וויל נישט, אז איך זאל נישט איבערלאזען קיין קדיש.
פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג (אראבלאזענדיג די אויגען): וואָס, איהר
האַפֿט נאָך?...

ד אָ ק ט אָ ר : דאָס אויג פֿון אַ דאָקטאָר נאָרט קיינמאָל נישט
אַב, גנעדיגע פֿרוי.

פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג : וואָס וועט אָבער די וועלט זאָגען?
ד אָ ק ט אָ ר : וואָס צרט אונז די וועלט? מיר האָבען דאָך
נישט חתונה מיט די וועלט. אלזאָ, זענט איהר איינשטימיג? מיר
וועלען אוועקפֿאַהרען אין אַ צרט וואו מ'קאָן אונז נישט.

פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג : דאָקטאָר! (וי גיט איהם די האַנד).
ד אָ ק ט אָ ר : איך בין גליקליך (קושט איהר די האַנד), איהר
האַט דאָך גער צוגעזאָגט אייערע אייניקלעך, אז איהר וועט זיי
קיינמאָל נישט פֿערלאָזען?

פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג : ווייס איך, מיין אייגען גליק איז
פֿריהער!

ד אָ ק ט אָ ר (אפארט): איהר גליק און מיין גליק, מיין קאר-
יערע?! (הויך) אלזאָ, איך געה אוועק ברענגען אין אַרדנונג מיינע
זאכען און זיך גרייטען צו אונזער גליקליכע חתונה.

פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג : דו גיזט גערעכט, סאלאָמאָן—
גאָט, איך האָב איהם געזאָגט דו!

ד אָ ק ט אָ ר : דאָס מאכט נישט אויס.
פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג : אָבער דו קומסט דאָך באלד?
ד אָ ק ט אָ ר : יאָ (אַב).

עלפֿטער אויפֿטריט.

פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג : (אייין).

פ ר ו י ש ט י י נ ב ע ר ג : אויף ווידערוועהן, סאלאָמאָן, אויף
ווידערוועהן ווי אמת ס'איז דאָס וואָרט, אז אַ האַרץ ווערט קיינ-
מאָל נישט אַלט איך פֿיהל מיך איצט מיט אַסך יאָהר יונגער.
אָבער דאָס דארף איך דאַנקבאַר זיין נאָר דעם דאָקטאָר. זיין ער-
שטע רעצעפט האָט מיר צוריק געגעבען די געוונדהייט און די
לעצטע — די יוגענד, סאלאָמאָן, דו מאַכסט מיך פֿאַר די גליקליכ-
ע.

סטג פון אלע פרויען!

צוועלפטער אויפטויט.

פֿרוי שטיינבערג, פֿרוי האַרטשטיין.

פֿרוי האַרטשטיין: ווי גוט די זעהסט אויס מאַמאָ!

פֿרוי שטיינבערג: אַזאָ אונזערואַרטעט גליק!

פֿרוי האַרטשטיין (לאַלענדיג): די האָסט געוואונען דאָס

גרויסע געווינס?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, דאָס גרויסע געווינס. שטענדיג

קומט עס ווען מ'ערואַרטעט עס אַמוועניגסטען.

פֿרוי האַרטשטיין (אפּאָרט): זי מיינט דעם ברעמדען

(הויך) נעמסטו עס אָן פֿאַר ערוינט?

פֿרוי שטיינבערג: פֿאַרוואָס נישט? ער האָט עס מיר

געזאָגט.

פֿרוי האַרטשטיין: ער האָט עס זיך שוין געזאָגט?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, געזאָגט, ער האָט זיך דאָן ער-

קלערט...

פֿרוי האַרטשטיין: ערקלערט?

פֿרוי שטיינבערג: דאָ, ערקלערט אין ליבע. וואָס איז

אין דאָ צו וואונדערען?

פֿרוי האַרטשטיין: אָבער מאַמאָ!

פֿרוי שטיינבערג: ער ליבט שוין זייט אַ יאָרה.

פֿרוי האַרטשטיין (אפּאָרט): זי מיינט זיכער דעם פרעמד-

דען. (הויך) אָבער מאַמאָ, דער הערר איז זיכער משונען!

פֿרוי שטיינבערג: משונען? — דערפֿאַר וויל ער

ליבט מיין?

פֿרוי האַרטשטיין (ערשטויגט): ער ליבט זיך — דין?

פֿרוי שטיינבערג: יאָ, וועמען דען?

פֿרוי האַרטשטיין: דאָס איז דאָן אַ געמיינהייט!

פֿרוי שטיינבערג: וואָס, ס'איז אַ געמיינהייט מיין צו

ליבען?

פֿרוי האַרטשטיין: ניין, נישט דאָס.

פֿרױ שטײנבערג: װאָס דען?

פֿרױ האַרט שטײן: ער איז אַ ליגנער, אַ אויסװאָרף,
ער נאַרט אונז ביידע אָב. מיר האָט ער זיך אויך ערקלערט אין
ליבע. ערשט מיט אַ האַלבע שעה צוריק איז ער דאָ געלעגען פֿאַר
מיר, אָט דאָ, אויפֿן דאָזיגען אָרט, אויף די קניחו
פֿרױ שטײנבערג: פֿאַר דיר אויף די קניחו... אָ, דאָס
װעל איך נישט איבערהאַלטען! ס'איז, מיר נישט גוט! איך שטאַרבּו
(פֿאַלט אויף אַ שטול).

פֿרױ האַרט שטײן (רופֿט און קלינגט): אַרנאָלדו! אַננאַ

דרייצענטער אױפֿטריט

די פֿאַריגע. אַרנאָלד, אַננאַ.

אַננאַ (קומט צוריק צו לױפֿען): באַבעניו.

אַרנאָלד: װאָס איז געשעהן?

פֿרױ שטײנבערג: מ'האָט מיר ערמאַרדעטו איך שטאַרבּו

אַננאַ: אומגליקליכע באַבעניו

אַרנאָלד: ערמאַרדעטו?

פֿרױ שטײנבערג: איך װעל איהם די אויגען אויס-

קראַצען!

אַרנאָלד: װעמען?

פֿרױ שטײנבערג: יאָ, איך װעל איהם די אויגען

אויסקראַצען!

אַרנאָלד: אָבער װעמען? זאָגט מיר שוין, װעמען?

פֿרױ שטײנבערג (שפּרינגט אויף): איך װעל איהם װייען!

אַרנאָלד (אַפֿאַרט): אַ דאַנקען גאָט, אַז זי איז אויפֿגע-

שטאַנען תּחיית המתים.

פֿרױ שטײנבערג: מײן הוט און מאַנטעל! איך װעל

איהם די אויגען אויסקראַצען (אַב זינקט).

פירצענטער אױפֿטריט

פֿרױ האַרט שטײן, אַרנאָלד, אַננאַ, דער-

נאָך פֿרױ שטײנבערג, שפּעטער דיבער.

אַרנאָלד: אָבער וועמען וויל זי די אויגען אויסקראַצען?

אַננאָ: זערצעהל דאָך, מאַמאַ!

אַרנאָלד: וואָס איז געשעהן?

פֿרוי האַרט שטיין (צו אַרנאָלד'ן): פֿריי זיך דאָס איז

דיין אַרבייט. דו ביזט אין אלעם שולדיג!

אַרנאָלד: זעלבסטפֿערשטענדליך, ס'קאָן דען אַנדערש זיין?

פֿרוי האַרט שטיין: דו און דיין פֿריינד, וואָס איז נישט

בעסער פֿאַר דיר.

אַרנאָלד: אויף וועמען זענט איהר ביידן שוויגער, אויף

יוליוס'ן וואָס ליבט איהן?

אַננאָ: ער ליבט די מאַמאַ!

פֿרוי האַרט שטיין: ער איז אַ אונפֿערשעמטער מענטש

און איז אַהערגעקומען זיך איבער אונז לוסטיג צו מאַכען.

אַרנאָלד: איך גלייב דאָס קוים.

פֿרוי האַרט שטיין: אָבזולאַכען פֿון מיר און מיין מאַ-

טער.

פֿרוי שטיינבערג (קומט ביידן אויפֿן לינקס מיטן הוט אויפֿן

קאָפּ און דעם מאַנטעל אויפֿן אַרעם און לויפט דורך די טיר אין הינטער-

גראַד, טהוט זיך אויפֿן וועג אָן דעם מאַנטעל און שרייט) מיך אַזוי

בעלידיגט!

פֿרוי האַרט שטיין: איהר הערט!

אַרנאָלד: אויב אַזוי, וועל איך איהם נישט שווייגען.

איך וועל איהם אַרויסרופֿען אויף אַ דוועל!

אַננאָ: בצרמהערציגער גאָט, אויף אַ דוועל!

אַרנאָלד: אָבער ערקלערט מיר וועגען וואָס ס'האַנדעלט זיך.

פֿרוי האַרט שטיין: שרעקליך אַ געמיינהייט! נאָר וואָס

האַט ער זיך מיר ערקלערט אין פֿייערדיגע ליבע און באַלד איז ער

צוועק צו דער מאַמא און זיך איהר ערקלערט אין ליבע. נו?

אַרנאָלד: יאָ, מיר דאַכט זיך, אַז מיין פֿריינד איז גע-

בעך משוגע. ער האָט טאַקע פֿריהער גערעדט אַביסעל נישט אז

דער זאַך.

פֿרוי האַרט שטיין: און אַזעלכע מענשען שלעפֿסטו

אַרײן צו זיך אין שטוב!!

אַרנאָלד: איך האָב איהם געשלעפט, איך? ער איז מיר
אַפּער אַ פֿרײַנד און איך טאָר איהם נישט לאָזען אויף הפּקר אין
אַזאַ לאַגע (קלינגט).

אַננאָ: וואָס ווילסטו טהון?

אַרנאָלד: איך וועל רופּען צו איהם אונזער דאקטאָר.
דינער (קומט אַרײַן).

אַרנאָלד (צום דינער): רופּט שנעל אַרײַן דעם דאָקטאָר
פֿעלדמאַן. זאָגט איהם, אַז ער זאָל זאָפּאָרט קומען. מ'מוז אונטער-
זוכען מײַן פֿרײַנד וואָס איז היינט געקומען. ס'איז מיט איהם גע-
געשעהן אַ אומגליק: ער איז משוגע געוואָרען. (דינער אָב) ער קאָן
נאָך אַרײַנקומען, מײַן אומגליקליכער פֿרײַנד, לאָזט מיך בעסער
אַליין, איך וועל אפּשר מיט איהר זיך קאָנען דורכריידען, אַז קײ-
נער וועט גישט זײַן.

אַננאָ: אומגליקליכער.

פֿרוי האַרטשטיין (אַפּאַרט): אַ שאַד, אַזאַ וואוילערן
(אַם רעכטס צוואַסען מיט אַנגאַן).

פֿינפֿצענטער אויפֿטריט.

אַרנאָלד, דערנאָך יוליוס.

אַרנאָלד: און דאָ האָב איך מיך שוין געטרייסט מיט
האַפּנונג פֿטור צו ווערען כּאָטש איין שוויגער. (רעהט זיך אום צו דער
טיר, וואָס עפֿענט זיך): אָט איז ער... ער רייבט זיך די הענד... ווי
ער וואָלט זיך שטאַרק געפֿרעהט... אומגליקליכער... ער זעהט טאַקע
אויס ווי אַ משוגע'נער.

יוליוס (קומט אַרײַן לעבעדיג): אַ ליעבער אַרנאָלד, וואָס
זאָל איך דיר זאָגען, איך בין גליקליך!

אַרנאָלד (דריקט איהם מיטדיירענד די הענט): מײַן ליעבער יוליוס
יוליוס: אַזאַ גליק! איך קאָן גאַרנישט קומען צו זיך. איך
האַב מורא, אַז איך וועל משוגע ווערען!

אַרנאָלד (אַפּאַרט): ס'דאַכט זיך איהם ערשט...

יוליוס: שטעל דיר פֿאַר, איך בלייב דאָך שוין דאָ.

אַרנאַלד (שאַקעלט איהם די האַנד): דאָס פֿרעהט מיך זעהר
 (אַפּאַרט) ס'איז מיר גוט — צוויי שוויגערס און איין משוגע'נער!
 יוליוס: דו מוזט וויסען, צו...
 אַרנאַלד: ...דו ווילסט חתונה האָבען מיט מיין שוויגער'ס
 מאַמא.

יוליוס: וואָס רעדסטו? וואָס פֿאַר'ע שוויגער'ס מאַמא איד
 האָב אונז אַיינער גאַרנישט געזעהען. איך רעד וועגען זיין שוויגער.
 אַרנאַלד: וואָס נישט זיך צו זאָגען ליגען, און איך האָב
 עדות! (רופט) אַננאַ! שוויגער!

זעלצענטער אויפֿטריט.

די פֿאַרליגע, פֿרוי האַרטשטיין אַננאַ.
 אַרנאַלד: דער אונטערליבער האָט שוין אַלץ פֿערגעסען!
 טאָ זאָגט איהם וואָס ער האָט געהאָן דער באַבען!
 אַננאַ: איהר האָט זיך איהר ערקלערט אין ליבען!
 יוליוס: וואָס רעדט איהר?
 פֿרוי האַרטשטיין: פונקט אַזוי ווי מיר, אָ איהר פֿאַלשע
 יוליוס: וואָס טהוט זיך דאָ? (אַפּאַרט) אי בין איך אין
 אַ משוגעים-הויז?

אַרנאַלד: נו, וואָס ענטפֿערסטו דערויף?
 יוליוס: איך ווייס נישט וואָס טהוט זיך מיט מיר. איך
 האָב פֿערלוירען מיין פֿערשטאַנד.

אַרנאַלד (הערצליך): ס'וועט איבערגעהן, ליבער יוליוס! (צו
 אַננאַ) דער דאָקטאָר קומט אַלץ נישט! איך מוז אַליין געהן נאָך
 איהם (הויך) אַננאַ, ווייז מיין פֿריינד זיין צימער (שטייט) און, און
 ער וועט זיין אינוועניג, זאָלסטו איהם פֿערשליסען אויפֿן שליסעל.
 פֿרוי האַרטשטיין (צו יוליוס): איהר געהט?

יוליוס: מיינע דאַמען, איך האָב געמיינט אַז...
 אַרנאַלד (צו אַננאַ): און ער וועט זיך דיר דערווייל ער-
 קלערען אין ליבע, זאָלסטו זיך נישט דערשרעקען.

פֿרוי האַרטשטיין: איהר געהט?
 יוליוס: מיט אייך אַפֿילו בין איך עק וועלט! (פֿירע דאָ-
 אַן)

נעמען איהם ביי דער האַנד און שלעפען איהם מיט זיך).
אַרנאָלד (שטיפט איהם אונטער): געה, געה, ס'איז צו דיין
ברטען.

אַננאָ (שמיל צו אַרנאָלד): ער בייסט דאָך נישט?
אַרנאָלד: ניין, צווי געפֿעהרליך קראַנק איז ער נאָך
נישט, נאָר פֿאַרויכטיג מוזטו מיט איהם זיין. (ער מאַכט אַ בעזעגונג
צו פֿערשליסען).

זיבצענטער אױפֿטױט.

אַרנאָלד, דערנאָך דער דאָקטאָר.
אַרנאָלד: וואו איז דער דאָקטאָר? וואו האָט ער גע-
קאָנט אַוועקקומען? (ער געהט צו צו דער טור. דער דאָקטאָר קומט איהם
אָפֿענען). אַ

דאָקטאָר: איהר האָט געשיקט נאָך מיר, ליבער פֿריינד.
אַרנאָלד: מיר ערוואַרטען אייך מיט דעם גרעסטען
אונגעדולד.

דאָקטאָר: זאָל עס ווירקליך זיין אמת? אייער פֿריינד —
אַרנאָלד: איז משוגע געוואָרען, דאָקטאָר, פֿאַלשטענדיג
משוגע!

דאָקטאָר: וואָס פֿאַר'ע סמנים האָט איהר בעמערקט?
אַרנאָלד: די ערשטע. שטעלט אייך פֿאַר, אָ ווי ער
איז נאָר אַריינגעקומען, האָט ער זיך באַלד ערקלערט אין ליבע
מיין שוויגער.

דאָקטאָר: אין דעם זעה איך גישט קיין שום משוגעות.
אַרנאָלד: וואָרט נאָר; דאָס איז ערשט דער אָנהויב.
באַלד דערנאָר איז ער אַוועק און זיך ערקלערט אין ליבע, טרעפט
דעמען?

דאָקטאָר: אייער פֿרוי?
אַרנאָלד: איהר זענט אַראָב פֿון זינען? מײן פֿרוי דאָס
האָט נאָך געפֿעהלט!

דאָקטאָר: דער קעכין?
אַרנאָלד: נאָך ערגער... דער באַבען?

דאָ קט אָר: דער באַבען? (נאָאוי) יאָ, אויב צוויי איז ער
משוגע.

אַר נאָלד: נו, זעהט איהר שוין.
דאָ קט אָר: פאַלשטענדיג משוגע... זיין משוגעת וועט מיך פאַר-
בער טייער קאָסטען. וואָס וועט איצט זיין מיט אַלע זיינע צוואַנגען?
אַר נאָלד: ער האָט אייך עפעס צוגעזאָגט?
דאָ קט אָר: יאָ, ער האָט מיר צוגעזאָגט צו געבען פראָ-
טעקציע צו דערגרייכען אַ קאָריערע, און דערפֿאַר האָט ער מיך
מיר פֿערלאָנגט, אז איך זאָל חתונה האָבען מיט אייער שוויגער'ס
מוטער.

אַר נאָלד: אויסגעצייכענט! ווען ער האָט עס אייך פֿאַר-
געלעגט איז ער נאָך, קענטיג, געווען ביים קלאָרען זין.
דאָ קט אָר: יאָ, ער האָט גערעדט גאָנץ זאַכליך.
אַר נאָלד: מ'רעדט שטענדיג זאַכליך ווען ס'האַנדעלט זיך
טור צו ווערען פֿון אַ שוויגער.

דאָ קט אָר: דאָס ערגסטע איז נאָך, אז ס'האָב שוין גע-
מאַכט אייניגע שריט אין דער דאָזיגער זאַך.
אַר נאָלד: איהר?

דאָ קט אָר: איך האָב שוין געהאַט מיט מיין צוקונפֿטיגע
בעשערטע... איך האָב איהר פֿאַרגעלעגט מיין האַנד...
אַר נאָלד: און זי האָט זי אָנגענומען?
דאָ קט אָר: מיטן גרעסטען פֿערגניגען.

אַר נאָלד: גרויסאַרטיג אַ, דאָקטאָר, איהר ווייסט גאָר-
נישט ווי איך פֿרעה זיך (פֿאַרט) כאָטש איין שוויגער וועניגער...
(הויך) איהר וועט דאָך געוויס אַוועק ווייט מיט אייער גע-
ליבטע?

דאָ קט אָר: פֿריהער האָב איך עס זאָגאַר נישט גערעכענט.
פֿון מיין קאָריערע וועט דאָך שוין אָבער גאָרנישט ווערען, אויב
אייער פֿריינד איז משוגע געוואָרען.

אַר נאָלד: איהר וועט איהם אָבער אויסקורירען, דאָקטאָר
געהט זאָפֿאַרט אַריין צו איהם.
דאָ קט אָר: יאָ, איך וועל באַלד אַריינגעהן.

פֿרונאָלד: און איהר וועט דאָך מיר באַלד זאָגען וואָס
טאָו מיט איהם? (אב)
דאָקטאָר: יאָ.

אַלצענטער אויפֿטריט.

דאָקטאָר, דערנאָך פֿרוי שטיינבערג.
דאָקטאָר: וואָס פֿאַר אַ שלום-מזל איך בין, איך בין
שוין געווען אזוי נאָנט צו מיין גליק און צום סוף, נאָ דיר גאָר
אַ משוגע'נעם.
פֿרוי שטיינבערג (לויפֿט אַריין מיט'ן הוט און מאַנטעל),
נאָ אָט איז ער!
דאָקטאָר (ריעהט זיך אום, אפֿארט): די אַלטע (הויך) גע-
דיגע פֿרוי —

פֿרוי שטיינבערג: איך ווייס אַלק, אַלץ
דאָקטאָר: העלענאָ!
פֿרוי שטיינבערג: פֿאַר איך בין איך נישט מער
קיין העלענאָ!
דאָקטאָר: וואָס זאָגט איהר?
פֿרוי שטיינבערג: איהר זענט אַ צבוע'ק, אַ פֿאַל-
שער מענטש!

דאָקטאָר: איך?
פֿרוי שטיינבערג: אַנידערטרעכטיגער מענטש
דאָקטאָר: וואָס האָב איך דען געטהון?
פֿרוי שטיינבערג: איהר פֿרעגט נאָך?
דאָקטאָר (אפֿארט): זענען דאָ אַלע משוגע?
פֿרוי שטיינבערג: דאָס איז די איבעראַשונג וואָס
איזר האָט מיר פֿריהער געמאַכט?
דאָקטאָר: איך פֿערשטעה נישט קיין וואָרט; מיר דאַכט
זיך, אַז איך הלום...
פֿרוי שטיינבערג: האָט איהר פֿריהער אויך גע'הלום'ט
זען איהר זענט געלעגען אויף די קניה?
דאָקטאָר: אויף די קניה? איך? וואו?

פֿרוי שטיינבערג דאָ — אָט דאָ — פֿאַר מיין טאָכטער
 דאָקטאָר: פֿאַר אייער טאָכטער?
 פֿרוי שטיינבערג: זיך איהר צו ערקלערען אין ליבע.
 דאָקטאָר: איך?
 פֿרוי שטיינבערג: ווער דען, איך? פֿרובט נישט אָנצוליי-
 קענען... זי האָט אונז אַלץ דערצעהלט.
 דאָקטאָר: מיר דאַכט זיך, אַז איהר זענט אַלע משוגע
 געוואָרען.
 פֿרוי שטיינבערג: איהר ערלויבט זיך מיך אַזוי צו בע-
 ליידיגען ווייל איך בין אַ שוואַכע, שוואַכע פֿרוי, אַ איהר גע-
 מיינער מענטש!

ניינצענטער אַויפֿטריט.

די פֿאַרניצ. אַרנאָלד.

אַרנאָלד: וואָס טחוט זיך דאָ?
 פֿרוי שטיינבערג: לאָז מיך צו רוהן אָט איז ער נאָר
 וואָס געלעגען אויף דער קניה פֿאַר מיין טאָכטער.
 אַרנאָלד: דער דאָקטאָר?
 דאָקטאָר: גאָט איז מיין עדות!
 פֿרוי שטיינבערג: שווייגט, איהר פֿאַלשער מענטש! זי
 האָט מיר אַלץ מודה געווען.
 אַרנאָלד: אונגעגליך! איז דאָס ווירקליך אמת, דאָקטאָר?
 דאָקטאָר: איך גיב אייך מיין עהרענוואָרט...
 פֿרוי שטיינבערג: איהר האָט נישט קיין עהרע. וואָרט,
 וואָרט, איך וועל זיך נאָך מיט אייך אָברעכנען.
 אַרנאָלד (צו פֿרוי שטיינבערג): לאָזט מיך איבער אַליין מיטן
 דאָקטאָר און איך וועל אַלץ ברענגען אין אָרדנונג.
 פֿרוי שטיינבערג: אבער דו מוזט נעהמען נקמה פֿאַר
 מיר, אַרנאָלד! (נעהט פֿאַרביי דעם דאָקטאָר) איך וועל אייך נאָך אַנלער-
 נען! (אָב. דער דאָקטאָר ציהט זיך פֿאַר איהר דערשאַקען צוריק.)

צוואנציגסטער אויפטריט.

אַרנאָלד, דאָקטאָר, דערנאָך יוליוס.

אַרנאָלד: איצט, אז מיר זענען געבליבען אונטער פֿיער
אויגען, קענט איהר דאָך מיר שוין זאָגען, דאָקטאָר, וואָס האָט איהר
געטהון?

דאָקטאָר: אַך לאָזט מיך צורוה...

אַרנאָלד: אין אייער עלטער איז נישט אזוי שעהן זיך
אַרומצושלעפען מיט ליבעס - ערקלערונגען - דאָס איז גאַרנישט
אַנשטענדיג.

דאָקטאָר: איהר בעליידיגט מיךן

אַרנאָלד: און איהר האָט בעליידיגט מיין פֿריינד.

יוליוס: (אַרײַנקומענדיג, אפארט) דאָס מיינט מען מיך.

אַרנאָלד: ער האָט זיך בעמיהט פֿאַר אייך, אז איהר זאָלט
דערגרייכען אַ קאַריערע אין איהר האָט איהם דערפֿאַר בעצאָהלט
דערמיט וואָס איהר האָט איהם געוואָלט אונטריי מאַכען די פֿרוי
וועלכע ער ליבט.

יוליוס (אַרויסטרעטענדיג): וואָס הער איך?

אַרנאָלד: יוליוס! דו דא! ווי אזוי קומסטו אַהער?

יוליוס: איך האָב געהאַט גענוג מיה ביז כ'האַב בערוי-

היגט די דאַמען, אָבער וואָס קומט דאָ פֿאַר?

אַרנאָלד: גאַרנישט, גאַרנישט!

יוליוס: איך האָב אַלץ געהערט! דער דאָזיגער הערר חיל

מיר צורויבען דאָס האַרץ פֿון דיין שוויגער.

אַרנאָלד: און דו האָסט זיך גע'שדכנ'ט צו איהר מוטער.

יוליוס: הער שוין אַמאָל אויף פֿון דער דאָזיגער נאַיישקייט.

דאָס איז אַ געמיינער רכילות.

דאָקטאָר: רכילות זאָגט איהרו

יוליוס: ווער, איך?

דאָקטאָר (שרייט): יאָ.

יוליוס (שרייט): איך וועל זיך נישט לאָזען בעליידיגען, איהר

מערטזו

צעדינג

דאָקטאָר: ניין. איך געדענק עס גוט. אַ איך בין איצט דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט! (פאַרט אַנגאַן צו די פּיס). אַנגאַ: וואָס ווילט איהר פֿון מיר?

אַרנאָלד: וואָס ווילט איהר פֿון מיין פֿרוי?
דאָקטאָר: ענטשולדיגט, איך בין אַזוי צומישט פֿון פֿרייר, אַז... (ווענדעט זיך אויף דער קנייה צו פֿרוי האַרטשטיין): איהר ווייסט דאָך שוין, אַז איך ליב נאָר אייך. (ער דערזעהט ווידער זיין מעות און שרעמט זיך צו אויף דער קנייה צו פֿרוי שאַינבערג) איך בין אונשולדיג, פֿאַר פֿרייר בין אַך אַזוי ווי צומישט. גיט מיר אייער האַנד אַלס בעווייז, אַז איהר זענט מיר אַלץ מוחל.

פֿרוי שטיינבערג: שטעהט-אויף, דאָקטאָר. נו שטעט שוין אויף, סאַפֿאַמאָן! (זי אַרבעט) ליבע קינדער, איך מוז זיך מיט אייך שיידען, וואָרום מיין מאַן פֿערלצנט, אַז איך זאָל וואוינען נאָר מיט איהם אַליין.

אַרנאָלד: איהר ווילט אונז פֿערלאָזען? ניין, איך וועל עס נישט לאָזען!

אַנגאַ (שטיי צום מאַן): דו מיינסט עס דאָך נישט ערגסט? יוליוס (צו פֿרוי האַרטשטיין): און איך, גנעדיגע פֿרוי, האָב איך אויך נאָך האַפֿנונג.

פֿרוי האַרטשטיין: יאָ, אַז איהר וועט מיר צו זאָגען, אַז איהר וועט זיך מעהר נישט ערקיערען מיין מוטער.

יוליוס: ס'איז דאָך נאָר געווען אַ מיספֿערשטענדניש. פֿרוי האַרטשטיין: איך גלויב אייך (גיט איהם די האַנד).

יוליוס (קושט זי) איך בין אויך גליקליך.

פֿרוי האַרטשטיין: איך קאָן אָבער אויך דאָ מעהר נישט בלייבען. איך וועל דאָך מוזען זאָרגען פֿאַר מיין מאַן.

פֿרוי שטיינבערג: }
דאָקטאָר: }
יוליוס: }
פֿרוי האַרטשטיין: }

אַרנאָלד: און איך בין דער גליקליכסטער מענש. פֿסור זען אַרעט מיט איינמאַל פֿון צוויי שוויגערס

פֿאַרהאַנג.

